

UDK 800.87(497.12 Ravne pri Šoštanju)

## Ivo Stropnik

KC IN Domoznanski oddelek Knjižnice Velenje

ZAPISI ŠALEŠKIH GOVOROV IN NAREČNEGA  
BESEDIŠČA

## ANALIZA GOVORA VASI RAVNE PRI ŠOŠTANJU

*O informatorju. Ivan Stropnik*, roj. 14. dec. 1932 v Ravnah pri Šoštanju, kjer živi od rojstva. Opravljal je poklic rudarja v velenjskem premogovniku, upokojen od l. 1991. - Informatorjev govor je avtohton; socialnozvrstno je izoblikovan narečno oz. z značilnimi potezami žargonske interesne govorice.

'E:nket sŋ že dɔ:u 'pã:dɔ , 'sã:mo za'su:lo me še ni

Za'čɛ:u sŋ 'pɛ:disitiga 'lɛ:ta . Ko sŋ 'šɔ:u 'nɔter ,  
me je b'lɔ: 'mã:l strã:h . 'Prvič , ko 'pri:demo u  
'jã:mo , 'smɔ: 'šlɔ na 'fi:ršn 'vɾtat ; 'vsa:k 'svɔ:jxa .  
'Blu:zne 'smɔ: o'bej:sli 'ta:j na 'stej:no , pa 'smɔ:  
'šlɔ u 'fi:ršn 'vɾtat . Po 'smɔ: pa 'lã:dali pa  
'strej:lali, pol 'smɔ: se u'ma:kneli u 'rɔ:ve , da 'na:s  
'ni:so 'šu:si do'bi:li , po 'smɔ: 'šlɔ pa 'za:jbrat ,  
'usa:k s'uo:jo 'krɔ:co - po 'kna:povsko ; pa 'za:jbrali ;  
po 'smɔ: pa 'ci:mprali . 'Vsa:k suɔ:j 'ci:mper 'pɔ:stajli ,  
ga za'lɔ:'li ; po 'smɔ: pa spet 'vɾtali pa spet  
ustre'li:li . Po 'smo: 'šli: pa h 'ma:lci , tam 'smɔ:  
se pa 'ma:l zaje'ba:vali , pa po'je:dli . Če je 'bi:u  
'na:ht'ši:ht, je kir 'drej:mau . 'Ma:lca je 'tra:jala  
tam o'kɔ:l 'pɔ:u 'u:re , kir je 'hi:tro po'jej:dɔ , je  
prej 'bi:u 'fe:rtik . Po 'smɔ: pa 'šlɔ spet , se 'ma:l  
'ča:ja na'pi:li , pa 'šlɔ spet . Po je 'pɾšɔ pa nad'zɔ:rni  
skɔ:s , pa 'glɛ:dɔ , kæk 'smɔ: nar'di:li - : ni u  
'rɛ:du - ; 'smɔ: 'ma:rli po'pra:jt , pa tæk na'pre:j .

'De:lal 'smo: od 'še:stih do 'dvej:ih , po 'smo: se 'spra:ji na 'šā:lo pa se pe'la:li 'vən . Po 'smo: se 'šli: pa 'kō:pat , po 'smo: se 'skō:pali tam po ko'pa:lnici , pa ob'lej:kli pa zun 'prō:kej 'a:vto'bu:su .

'De:lali 'smo: v 'trej:h iz'me:nah , ce'lō: 'e:nket na 'šti:r . 'No:čna 'smę:na je 'bla: 'bō:l 'bō:ga - 'smo: 'šlō u 'ja:mo ob de've:tih , ob 'še:stih 'vən , pa tək na'pre:j . 'Včā:s je 'blō: pa 'sra:je , ko se je vse 'zru:šlo . Če je kaj 'zru:šen 'blō: , 'smo: 'bej:želi , pa je 'bi:u 'pli:n , 'smo: 'bej:želi spet , jih 'noj:slī 'vən ... Za'su:lo 'ki:rga , 'smo: ga 'vən ko'pa:li . 'Jōs sŋ jih pre'ži:vu kər 'pre:cej /"nesreč"/, 'e:nket sŋ že dō:u 'pā:du , 'sā:mo za'su:lo me še ni.

#### LEGENDA:

- : - zaznamuje dolgost samoglasnika (a:)
  - ' - zaznamuje dinamično/jakostno naglašen zlog ('e:nket)
  - o, e - zaznamuje ozkost
  - ā - zaznamuje samoglasnik, ki se približuje širokemu o-ju
  - ə - zaznamuje polglasnik
  - r, ŋ - zaznamuje samoglasniško vlogo r-ja in n-ja
  - u, i - zapisujemo za samoglasnikom pred pavzo ali pred soglasnikom
  - x - zaznamuje h, ki je nastal iz g
- Ločila v zapisu govora so nestična zaradi večje preglednosti.

Na ozemlju Štajerske se govori 7 narečij: zgornje- in srednjesavinjsko, srednještajersko, pohorsko, obsotelsko-bizelj-sko, goričansko in prleško.

Štajerska narečja se delijo na severno- in južnoštajerska.

Med južnoštajerska narečja spadajo: južni del srednjesavinjskega narečja, srednještajersko narečje, kozjansko-bizelj-sko narečje, laški govor in prehodna narečja ob Savi.

Med severnoštajerska narečja pa spadajo pohorsko-kozjaško narečje, zgornjesavinjsko narečje s solčavskim govorom in severni del srednjesavinjskega narečja.

Govor kraja Ravne pri Šoštanju spada v **severni del srednje-savinjskega narečja** in torej v **skupino severnoštajerskih narečij**.

### Osnovni severnoštajerski vokalni sistem

#### dolgi vokalizem

#### kratki vokalizem

i:	'u:	i	'u
ɛ:	ɔ:	ɛ	ɔ
			ə
ej:	ou:	e	o
e:	o:	a	
	a:		

ɛ < ě-, è-

ei < ě, ě

e < ě, ě-, ā, à-

o < ō, ó-

ou < ō-

o < ò-

e < ě, -ě, e, -è

e < ɛ, -ɛ

o < ó, -ó

o < o, -ò

ə < ə, -à

Od južnoštajerskih se severnoštajerski govori razlikujejo po tem, da so akute podaljšali kasneje, zato imajo zanje drugačne reflekse. Na tem področju so možni tudi kratki naglasi sredi besede, če pa so podaljšani, imajo nasprotno obliko kot cirkumflekski. Dolgi a se labializira - približuje se o; opazna pa je tudi feminizacija neuter, zlasti v množini.

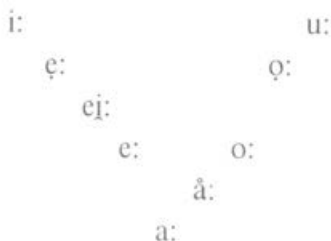
Srednjesavinjsko narečje sega na severozahodu do Smrekovca, na severu do Mislinje, do Slovenskih Konjic na vzhodu, izoglosa poteka vzhodno od Celja do Tolstega vrha, po južni strani do Trojan, od tam pa proti severu in severovzhodu (Šoštanj, Velenje).

## ANALIZA

### 1 GLASOSLOVNA RAVNINA

#### 1.1 Vokalizem

Samoglasniški trikotnik:



- 1.1.1 Deležniki na -l moškega spola -  
ponekod se končni u približuje o:

'pɾʃu  
'pâ:du

- 1.1.2 V nekaterih primerih se a izgovorno približuje o

'mâ:ɫ  
'strâ:h  
'šâ:lo  
'mâ:rli  
'včâ:s  
'sâ:mo

- 1.1.3 Ponekod se a približuje e

'vɾtali  
'bej:želi  
'e:nket  
u'ma:kneli

## 1.1.4 Moderna vokalna redukcija

- i > ə ('šlə)
- i > ʊ ('sko:s , 'blɔ: , 'ma:lca , 'dɛ:lal)
- a > ə ('kək , kər)
- e > ʊ (nar'di:li , 'svo:jxa)
- o > ə ('nəter)
- končni o pri pridevnikih in prislovih odpade ('kək , 'ma:l , 'zru:šen)

## 1.1.5 sem &gt; səm &gt; sɨ

## 1.2 Konzonantizem

1.2.1 lj > l  
pe'la:li

1.2.2 nj > j  
'sra:je

1.2.3 V nekaterih primerih gre kr > k  
enkrat > 'e:nket

1.2.4 Glas v je ponekod slabo izgovorjen, komaj slišen  
'prvič

1.2.5 Če je predlog s uporabljen pred besedo, ki se začne na s,  
se oba zlijeta v en glas  
s svojo > 'suo:jo

1.2.6 V nekaterih glagolih v deležniški obliki in v pogovornem  
nedoločniku v izpade  
popraviti > po'pra:jt  
postaviti > po'sta:jt

## 2 OBLIKOSLOVNA RAVNINA

### 2.1 *Prislov*

- potem > pol > po
- proti > 'pro:kej (prislov podaljšan)
- zunaj > zun (-aj odpade)

### 2.2 *Zaimek*

- kateri > kir

Oblika *kir* je pri pregibanju izhodišče za tvorbo novih oblik: *kirga*

## 3 SKLADENJSKA RAVNINA

### 3.1 *Pogosta je raba eliptičnih stavkov*

- ... ob šestih vən ...
- ... jih nojsli vən ...
- ... zasulo kirga ...

### 3.2 *V nekaterih primerih je besedni red zaznamovan glede na nevtralnega - inverzija*

- ... če je kaj zrušen blo ...
- ... smo bejželi spet ...

### 3.3 *Zelo pogosta je raba prislova **potem**; rabljen je predvsem na začetkih stavkov*

- ... po smo pa ladali pa strejlali ...
- ... po smo šlō pa zajbrat ...
- ... po smo pa šlō spet ...

## 4 BESEDOSLOVNA RAVNINA

## 4.1 Germanizmi v besedilu:

na firšn vrtat - vrtati v stropni jamski predel	
ladati	- napolniti z razstrelivom
šusi	- streli, odstrelji premoga na odkopu
zajbrati	- strgati, zajeti, posneti z lopato
kroca	- rudarska motika
cimprati	- tesariti, postaviti cimper
cimper	- stropnik, jamski (leseni) podstropni obok
nahtšiht	- nočna služba, nočna izmena
je prej bil fertik	- je prej končal

(Junij 1993)

## LITERATURA

- Logar, Tine: *Slovenska narečja*, Ljubljana: Mladinska knjiga (Kondor: 154), 1975.

- - Štajerska narečja, JiS 1968, str. 171-175.

- Rigler, Jakob: *Razprave o slovenskem jeziku*, Ljubljana: Slovenska matica, 1986.